

Hoe kunnen Vlaanderen en Zweden van elkaar leren als het gaat over differentiatie binnen het aanvankelijk lezen in het eerste leerjaar?

Schriftelijk rapport

2023-2024

Educatieve bachelor lager onderwijs

Bachelorproefbegeleider(s):

Marijke De Smet

Bachelorproef voorgedragen door:

Hanne Decroos

Dankwoord

Als afsluiter van een driejarige opleiding om de best mogelijke leerkracht te worden mocht ik deze bachelorproef schrijven. Ik kreeg de vrijheid om dit onderzoek te ontwerpen rond onderwerpen die me enorm interesseren: differentiatie en aanvankelijk lezen. Beide concepten zijn volgens mij belangrijke dragers voor een succesvolle carrière van een kind in het onderwijs. Ik ben dankbaar dat ik dit onderzoek mocht uitvoeren om zo mijn kennis te verbreden en me klaar te stomen voor een toekomst als leerkracht.

In deze bachelorproef gaat het over Vlaanderen en Zweden. Ik kreeg de kans om een semester op internationalisering te gaan in Zweden en daar het onderwijssysteem te onderzoeken. Ik wil graag Stéphanie Vanderheeren, Bieke Vandamme en Philip O'Neill bedanken om me de kans te geven om op internationalisering te gaan. Door hen kon ik het mooie Zweden leren kennen en mij verdiepen in het Zweeds onderwijssysteem. Ik bedank ook graag mijn medestudenten en docenten in Zweden. Ik leerde er veel nieuwe dingen bij en zag veel verschillen ten opzichte van het Vlaamse schoolsysteem. Daarnaast wil ik ook graag mijn bachelorproefbegeleidster Marijke De Smet bedanken voor de begeleiding en de waardevolle, opbouwende feedback.

Ook bedank ik graag de leerkrachten uit het eerste leerjaar die ik met plezier mocht interviewen. Ik bedank graag de Vlaamse leerkracht om me te helpen tijdens mijn stage in het eerste leerjaar. Door haar kreeg ik meer zelfvertrouwen. Na een lange zoektocht om een Zweedse leerkracht te vinden die akkoord ging om een interview en een observatie te laten plaatsvinden, vond ik toch iemand die dit wou doen. Ik ben deze leerkracht dankbaar. Geen vraag was voor haar te veel en ik wil haar hiervoor uitdrukkelijk bedanken. Ook wil ik de uit kinderen in het eerste leerjaar hartelijk bedanken.

Ten slotte wil ik ook mijn appreciatie uiten naar mijn familie en vrienden die me steunden doorheen het traject. Dankzij hen nam ik de kans om op internationalisering te gaan en zo te kunnen groeien. Door hen durfde ik naar Zweden gaan en kreeg ik de kans om iets dat me zo interesseert te gaan onderzoeken. Ik bedank hen ook graag voor de tips en het vertrouwen die ik voelde tijdens het onderzoeken.

Met oprechte dank,

Hanne Decroos

Inhoudstafel

Dankwoord	2
Inhoudstafel	3
Samenvatting.....	6
Aanleiding en probleemstelling.....	7
Literatuurstudie.....	9
1. Wat is differentiatie?.....	9
1.1. Leerstatus, leerprofiel en interesse	9
1.2. Interne en externe differentiatie.....	9
1.3. Divergente en convergente differentiatie	10
2. Wat is aanvankelijk lezen?.....	10
2.1. Aanvankelijk lezen	10
2.2. De leesvoorwaarden.....	11
2.3. Aanvankelijk technisch lezen.....	11
2.4. De elementaire leeshandeling.....	12
3. Hoe differentieert men binnen het aanvankelijk lezen in Vlaanderen?	12
3.1. Vijf sleutels van goed leesonderwijs.....	12
3.2. Directe instructie	13
3.3. Differentiatie modellen	13
3.4. Suggesties bij het differentiëren	13
4. Hoe differentieert men binnen het aanvankelijk lezen in Zweden?	14
4.1. Individualisering in Zweden.....	14
4.2. Soorten differentiatie	14
Onderzoeksvraag.....	15
Methode en dataverzameling	16
1. Onderzoekscontext.....	16
2. Participanten	16
3. Materiaal	17
4. Procedure	18
Resultaten	20
1. Differentiatie strategie	20
2. Aanbreng en werkvormen.....	21
2.1. Focus tijdens de aanbreng.....	21

2.2. Online tools.....	21
2.3. Andere werkvormen en activiteiten.....	22
3. Materialen	22
4. Klasindeling.....	23
4.1. Op wat zit ik?	23
4.2. Plaats in de klas	23
5. Communicatie.....	23
5.1. Communicatie in Vlaanderen	24
5.2. Communicatie in Zweden	24
6. Evaluatie	24
6.1. Rapport	24
6.2. Oudercontacten.....	25
7. Zittenblijven.....	25
Discussie en conclusie	26
1. Discussie	26
1.1. De uitslag van het onderzoek	26
1.2. Suggestielijst.....	26
1.3. Vervolgonderzoek.....	26
2. Conclusie.....	27
Reflectie.....	28
1. Mijn ervaring tijdens het onderzoeken	28
2. De betrouwbaarheid van de geraadpleegde bronnen, interviews en observaties.....	29
Literatuurlijst	30
1. geraadpleegde bronnen	30
2. Verloop van literatuurstudie	32
Aan te bevelen literatuur	33
1. Binnenklasdifferentiatie, een beroepshouding, geen recept.....	33
2. Peer-reviewed artikel rond rijmen in de kleuterklas.....	33
Bijlagen	34
1. Interviewvragen (NL) leerkrachten eerste leerjaar – differentiatie aanvankelijk lezen.....	34
2. Interviewvragen (EN) leerkrachten eerste leerjaar – differentiatie aanvankelijk lezen	36
3. Observatieschema in het eerste leerjaar – differentiatie binnen het aanvankelijk lezen	38
4. Visuele representatie van resultaten – Vlaanderen en Zweden	41
5. Lijst met suggesties voor (startende) leerkrachten.....	43
6. Het differentiatie-model.....	44
7. Betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen.....	45

Samenvatting

Deze bachelorproef is een vergelijkend onderzoek tussen Vlaanderen en Zweden. Lezen is een cruciale vaardigheid in de ontwikkeling van een kind. Het is belangrijk dat dit wordt aangeleerd op de meest effectieve manier. Hoe differentieer je binnen het aanvankelijk lezen? In dit onderzoek wordt er bestudeerd hoe Vlaanderen en Zweden dit doen. Wat zijn de verschillen en de gelijkenissen?

A.d.h.v. een literatuurstudie, observaties in Vlaanderen en Zweden en interviews met leerkrachten uit het eerste leerjaar werd dit onderwerp onderzocht. De resultaten werden geanalyseerd en vergeleken met elkaar om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. “Hoe kunnen Vlaanderen en Zweden van elkaar leren als het gaat over differentiatie rond aanvankelijk lezen in het eerste leerjaar?”

De resultaten tonen verschillen en gelijkenissen tussen de twee onderwijssystemen. In Vlaanderen wordt er meer gefocust op niveaudifferentiatie, in Zweden ligt de focus op interesse. In Zweden wordt er gekozen voor creatieve methodes en verschillende flexibele zitmogelijkheden in de klas. De klasverdeling is in Vlaanderen belangrijk en zittenblijven is een jaarlijks fenomeen. Beide onderwijssystemen hebben verschillende soorten differentiatie in de klassen. Ze kiezen beide voor tempodifferentiatie, open communicatie over differentiatie, oudercontacten en voor een trage, geleidelijke aanbreng.

Vlaanderen kan meer inzetten op interesses van leerlingen, zitmogelijkheden en creatieve methodes. Zweden kan de focus meer leggen op niveaudifferentiatie en klasindeling. Er kan geconcludeerd worden dat Vlaanderen en Zweden veel gemeen hebben, maar ze kunnen hun leesonderwijs optimaliseren door elkaars methodes over te nemen. Dit verrijkt de ontwikkeling van de leesvaardigheid.

Aanleiding en probleemstelling

Een normale dag in het eerste leerjaar tijdens de eerste maanden van het schooljaar. Leerling A leest al vlot door alle boeken in de klasbibliotheek. Leerling B kijkt jaloers toe, maar moet raden welke letter voor zich staat geschreven. Leerling C leest het woord 'bad' als 'dab'. Leerling D luistert nauwkeurig naar de klasleerkracht en ondergaat een succeservaring. Leerling E luistert niet meer want het wilt toch niet lukken.

Alle kinderen in het eerste leerjaar ondergaan hun eigen proces tijdens het leren lezen. Wat hebben ze nodig om dit zo doelgericht en efficiënt mogelijk te leren? Hoe kunnen we alle behoeften van deze leerlingen tegemoetkomen?

Lezen is een vaardigheid die we als mens iedere dag bewust, maar ook onbewust gaan gebruiken. Deze vaardigheid leer je in het eerste leerjaar wanneer je vijf, zes of zeven jaar bent. Het is een bekwaamheid die je overal en altijd nodig zal hebben. Het opent kansen om zich te kunnen ontwikkelen. De ontwikkeling van de leesvaardigheid begint al vroeg, want zo kan het optimaal aangeleerd worden. (Ros et al., 2012)

Een goede manier van aanleren en genoeg leerkansen zijn vereisten bij het aanvankelijk lezen. Ieder kind leert op een andere manier en heeft andere noden. Om dit doelgericht, efficiënt en effectief te doen, maakt men gebruik van verschillende werkvormen, materialen, instructies, evaluaties, etc.

Dit onderzoek bevindt zich in het onderzoeksdomein 'Het leren en ontwikkelen van kinderen begeleiden'. Hoe wordt het lezen aangeleerd? Er wordt gekeken naar de aanbreng van het aanvankelijk lezen. Wat als een kind niet bijleert zoals de andere leerlingen in de klas? Differentiatie is hiervoor het antwoord.

Dit onderzoek gaat over het differentiëren bij het aanvankelijk lezen. Het is een vergelijkende en kwalitatieve studie. Dit onderzoek werd geïnspireerd door en is gebaseerd op het differentiatie-model van Artevelde Hogeschool. (Desmet et al., 2024) De verschillen en gelijkenissen binnen dit thema tussen Vlaanderen en Zweden worden onderzocht.

Op deze manier kunnen er methodes en tips uitgewisseld worden met elkaar. Vlaanderen en Zweden hebben een verschillend schoolsysteem. De manier van lesgeven en het schoolklimaat is anders.

In dit onderzoek vergelijken we twee klassen en hun klasleerkracht in het eerste leerjaar. De Vlaamse klas bevindt zich in een deelgemeente van Gent. Deze klas in het eerste leerjaar en hun klasleerkracht stonden open voor een deelname aan dit onderzoek. De school heeft een divers publiek. De leerlingen hebben nood aan differentiatie. De Zweedse klas bevindt zich in het oosten van Zweden. Deze klas heeft een eerder wit publiek. Ook hier is er nood aan differentiatie.

Dit onderzoek werd opgesteld vanuit een grote interesse naar differentiatie en aanvankelijk lezen. Als toekomstig leerkracht is het een wens om ieder kind alle kansen te geven om zich te kunnen ontwikkelen. Om de leerlingen gelijke kansen te geven moeten hun noden worden tegemoetgekomen. Differentiatie kan hier voor zorgen. Door verschillende materialen, methodes, werkvormen, etc. te bestuderen, kan er op meerdere manieren worden gedifferentieerd. A.d.h.v. twee onderwijssystemen, Vlaanderen en Zweden, kunnen we strategieën vergelijken. Verschillende visies op onderwijs kunnen van elkaar leren. Zo zijn we in staat om kinderen bij te staan tijdens het leren lezen.

1. Wat is differentiatie?

“Differentiatie is het proactief, positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen waarbij deze verschillen kunnen verkleinen, gelijk blijven of vergroten om zo tegemoet te komen aan de psychologische basisbehoeften van elke leerling. De basisbehoeften zijn autonomie, competentie en verbondenheid.”

- Artevelde Hogeschool, Desmet et al., 2024

1.1. **Leerstatus, leerprofiel en interesse**

Differentiatie besproken door Struyven (2019) wordt opgedeeld in drie delen gebaseerd op de behoeften van de leerlingen: differentiëren op basis van interesse, leerstatus en leerprofiel. Binnen de interesse van een leerling gaat het over de onderwerpen of activiteiten die de leerling aangenaam vindt. Het aanbrenge a.d.h.v. interesses zal motiverend werken. Vervolgens spreekt men van leerstatus. Dit gaat over de inhoud. Dit kan gaan over cognitieve, sociale of motorische vaardigheden. Leerlingen kunnen uitspreken indien iets ‘te moeilijk’ of ‘te makkelijk’ is. Dan moet men gaan handelen met differentiatie om het kind zich terug competent te laten voelen. Ten slotte spreekt men over leerprofiel. Hier gaat het over de manier waarop een kind leert. Dit kan zich op verschillende manieren uiten zoals: een bepaald werktempo hebben, in groep of alleen lezen of in stilte en/of met geluiden. Elke leerling heeft zijn/haar/hun eigen noden tijdens het leren (Struyen et al., 2019) (Artevelde Hogeschool, 2020).

1.2. **Interne en externe differentiatie**

Een andere vorm die men hanteert is het verschil tussen interne en externe differentiatie. Op ’t Eynde (2004) stelt vast dat externe differentiatie of buitenklasdifferentiatie gaat over het differentiëren op schoolniveau zoals samenstellingen van klassen. Interne differentiatie of binnenklasdifferentiatie gaat dan eerder over de verschillen die er zijn tussen leerlingen in één klas (Op ’t Eynde, 2004). Dit onderzoek focust zich op differentiatie binnen een klas. (Artevelde Hogeschool, 2020)

1.3. Divergente en convergente differentiatie

Divergente en convergente differentiatie is een andere vorm van differentiatie. Hierbij wordt er meer ingegaan op de binnenklasdifferentiatie van Op t' Eynde (2004). Bij een divergente houding starten alle leerlingen op een zelfde startpunt en nemen ze elk een andere leerweg. Ze werken op hun eigen manier en tempo. Dit zorgt er voor dat de verschillen tussen de leerlingen telkens vergroten. Bij een convergerende manier van werken starten de leerlingen op een ander startpunt en werken ze op hun eigen tempo en manier naar eenzelfde (minimum)doel. (Förner en Janssen, 2000) (Artevelde Hogeschool, 2020)

Differentiatie kan bijgevolg dienen en een hulp zijn bij verschillende leergebieden. Het neemt verschillende vormen aan en kan alle leerlingen bijstaan in het leren van leerinhouden zoals kennis en vaardigheden.

2. Wat is aanvankelijk lezen?

Lezen is een basisvaardigheid die al snel wordt aangeleerd. Dit is één van de meest belangrijke vaardigheden die aan een kind wordt aangeleerd. Het opent meer kansen voor leerlingen (Ros et al., 2021). Het lezen start in het eerste leerjaar. De leerlingen zijn vijf, zes of zeven jaar oud wanneer ze in Vlaanderen leren lezen. In Zweden zijn ze zes of zeven jaar oud. Dit komt omdat het eerste leerjaar een jaar later start dan in Vlaanderen.

2.1. Aanvankelijk lezen

Het leren lezen of het aanvankelijk lezen is het leren verklanken van een letter naar een woord en dat woord herkennen en begrijpen (Buunk, 2020) (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024). Het leren lezen start al in de kleuterklas. De leerkrachten lezen voor, de leerlingen maken kennis met letters, woorden en klanken, etc. Er wordt veel aandacht en tijd gespendeerd aan de ontluikende geletterdheid. Dit is belangrijk. Het is de start van het aanvankelijk lezen. Wanneer ze starten in het eerste leerjaar hebben ze bijgevolg wat kennis in hun rugzak zitten. Het is van belang te weten wat de beginsituatie is van de leerlingen in het eerste leerjaar. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

Het aanvankelijk lezen start in het eerste leerjaar. Tijdens het leren lezen zijn er enkele leesvoorwaarden die de leerlingen voor de start van het eerste leerjaar behalen. Een aantal behalen ze doorheen het eerste leerjaar. Wanneer de leesvoorwaarden allemaal behaald zijn, zal het leren lezen makkelijker gaan. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) (Schiepers et al., 2020)

2.2. **De leesvoorwaarden**

Er zijn 8 leesvoorwaarden. Een eerste leesvoorwaarde is een goede mondelinge taalvaardigheid. Bij een kind dat al een veelheid aan woorden kent en spreekt met langere zinnen zal het vlotter gaan. Als tweede leesvoorwaarde staat Artevelde Hogeschool en Moonen in de cursus 'aanvankelijke didactieken' dat de vaardigheid, auditieve objectivatie, een voorwaarde is voor het aanvankelijk lezen. Hierbij denken kinderen na over de klankvorm van een woord. Ze kunnen bijvoorbeeld verwoorden dat paddenstoel een langer woord is dan boom, maar een boom wel fysiek groter is. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) (Schiepers et al., 2020)

Als derde leesvoorwaarde somt men symboolbewustzijn op. Hierbij kunnen ze een symbool koppelen aan iets in de werkelijkheid. De vierde leesvoorwaarde is een fonologisch en fonemisch bewustzijn. Bij een fonologisch bewustzijn beseft het kind dat een woord is opgebouwd uit klanken die worden afgebeeld met letters, hierdoor kunnen de leerlingen rijmen. Het fonemisch bewustzijn is de vaardigheid dat kinderen klanken kunnen onderscheiden van elkaar. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) (Schiepers et al., 2020)

Auditieve discriminatie is de vijfde voorwaarde. Hierbij kunnen kinderen verschillen en gelijkenissen tussen woorden benoemen wanneer ze dit horen. De visuele discriminatie of de zesde voorwaarde, stelt dat leerlingen deze verschillen en gelijkenissen ook kunnen aanduiden wanneer ze dit zien. Als zevende voorwaarde is er nood aan enige letterkennis. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) (Schiepers et al., 2020)

Als achtste en laatste leesvoorwaarde stelt men dat kinderen een specifieke instructiewoordschat nodig hebben om een instructie te begrijpen en daarna te kunnen uitvoeren. Deze woordschat bestaat uit woorden als letter, klank, vooraan, achteraan, etc. Naast deze leesvoorwaarden is een goede cognitieve, sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling ook belangrijk tijdens het leren lezen. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) (Schiepers et al., 2020)

2.3. **Aanvankelijk technisch lezen**

Tijdens het aanvankelijk lezen gaan de leerlingen aan de slag met een leestehnik. De leestehnik die wordt gehanteerd bij het aanvankelijk technisch lezen is de elementaire leeshandeling. Hierbij gaan kinderen de grafemen één voor één benoemen en voegen ze die daarna samen in een woord. Dit wordt ook wel 'hakken en plakken' genoemd. Een voorbeeld hiervan is het woord 'lat'. De kinderen lezen /l/, /a/ en /t/ en voegen dit daarna samen in één woord /lat/. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

2.4. De elementaire leeshandeling

De elementaire leeshandeling bestaat uit zes deelvaardigheden. Als eerst is het belangrijk dat het kind van links naar rechts leest. Daarna start de visuele analyse. Tijdens die analyse kijkt het kind naar de grafemen. Bij stap drie wordt een symbool aan een klank gekoppeld. Dit heet de grafeem-foneemkoppeling. Daarna gebeurt het temporeel ordenen. Hierbij is het belangrijk dat het kind de correcte volgorde van de grafemen onthoudt. Als vijfde stap spreekt men over de auditieve synthese. Het kind voegt de klanken samen tot één woord. De laatste stap is de betekenisgeving. Een verkorte manier van de elementaire leeshandeling is het zoemend of zingend lezen. Hierbij houdt de leerling de klank vast tijdens dat men nadenkt over de volgende grafeem. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

3. Hoe differentieert men binnen het aanvankelijk lezen in Vlaanderen?

Binnen het didactische model gemaakt door Artevelde Hogeschool (Desmet et al., 2024) staat er tussen de componenten het differentiatieprincipe. De leerlingen werken op maat. De zwakke lezers krijgen hulp op hun maat. De sterkere lezers worden uitgedaagd. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

3.1. Vijf sleutels van goed leesonderwijs

De vijf sleutels zijn: functionaliteit, interactie, strategie-instructie, leesmotivatie en transfer. Deze sleutels zijn componenten van een krachtig leesonderwijs. Deze kunnen ook ingezet worden tijdens het differentiëren. (Gobyn et al., 2019) (Schiepers et al., 2020)

De sleutel 'functionaliteit' staat voor herkenbare en uitdagende teksten en activiteiten. De tekst of opdracht heeft betekenis voor de leerling. Het heeft een doel. (Gobyn et al., 2019) (Schiepers et al., 2020) Er kan gedifferentieerd worden door het gebruiken van verschillende functionele opdrachten en teksten. Differentiëren op basis van interesse kan hier gebruikt worden. (Struyen et al., 2019)

De interactie kan gaan tussen de leerkracht en leerlingen of tussen leerlingen onderling. Het is van belang dat de leerlingen van elkaar en van de leerkracht leren. Er kan worden gedifferentieerd door te lezen met verschillende mensen zoals klasgenoten, de klas- of zorgleerkracht, (groot)ouders, etc. Sterke lezers kunnen samen lezen. Er kunnen heterogene groepen gemaakt worden. Er zijn verschillende mogelijkheden tot interactie. (Gobyn et al., 2019) (Schiepers et al., 2020)

De strategie-instructie gaat over verschillende strategieën die kunnen ingezet worden zoals: vragen stellen, inhoud visualiseren en verbinden met voorkennis. De leerlingen kunnen deze strategieën gebruiken. Zo lezen ze niet alleen technisch, maar doen ze ook aan begrijpend lezen. (Gobyn et al., 2019) (Schiepers et al., 2020) Strategieën bij het aanvankelijk lezen zijn: zoemend lezen, ‘hakken en plakken’ en het lezen in clusters. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

Leesmotivatie is belangrijk tijdens het (leren) lezen. ‘Gobyn et al.’ stellen voor om in te gaan op de intrinsieke motivatie door aan de slag te gaan met hun interesses. Ze stellen voor dat je de kinderen autonomie aanbiedt of ze in groepsverband laat lezen. Dit is ook differentiatie. (2019)

Als laatste sleutel is er ‘transfer’. Hier gaat het over kansen die kinderen krijgen om te lezen, niet enkel tijdens de leeslessen. De klasindeling kan hierbij helpen, bijvoorbeeld een boekenhoek. Laat lezen terug komen in andere leergebieden. Differentiëren kan door sterke lezers een uitdagende tekst te geven of zwakke lezers een tekst te geven met visualisatie. (Gobyn et al., 2019) (Schiepers et al., 2020)

3.2. **Directe instructie**

Een verlengde instructie kan wonderen doen voor een zwakke lezer. De leerlingen krijgen een duidelijkere uitleg. Andere mogelijkheden zijn het aanbieden van andere materialen of meermaals herhalen. Een mogelijke instructie is de RAFLI-methode. Hierbij leest iemand voor, vervolgens lezen de leerlingen samen en ten slotte lezen ze in duo. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

3.3. **Differentiatie modellen**

Er zijn verschillende differentiatie modellen. Een voorbeeld is het convergente differentiatie model. Bij dit model is er een gezamenlijke introductie en groepsinstructie. De klas wordt ingedeeld in twee groepen. Een zelfstandige groep en een groep die een verlengde instructie en begeleiding krijgt. Na de verlengde instructie gaat deze groep zelfstandig aan het werk terwijl de andere groep feedback krijgt. Ten slotte is er een gezamenlijke afsluiting. Het is belangrijk dat de leerlingen alleen en samen kunnen werken bij deze modellen. Er wordt gewerkt met homogene en heterogene groepen. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

3.4. **Suggesties bij het differentiëren**

Andere suggesties om kinderen te helpen bij het leren lezen zijn:

- Letterblokjes leggen
- Taalspelletjes
- Visualisatie voorzien
- Liedje of rijm aanbieden
- Ritme naklappen
- Wisselrijtjes inschakelen

Er zijn verschillende deelvaardigheden nodig bij het leren lezen en er kunnen zich verschillende problemen voordoen bij het aanleren. Deze suggesties kunnen deze problemen verhelpen. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) (Schiepers et al., 2020)

4. Hoe differentieert men binnen het aanvankelijk lezen in Zweden?

In het Zweedse curriculum staat er dat kinderen in het eerste leerjaar het verband tussen de klank en de letter moeten kennen. Daarnaast leren ze door alleen en gezamenlijk te lezen. Kinderen leren teksten decoderen en begrijpen. Ze gaan vanzelf over naar het zelfstandig lezen. Sommige leerlingen hebben daarbij meer behoeften aan begeleiding en differentiatie. (Skolverket, 2022)

4.1. Individualisering in Zweden

Kinderen moeten met plezier leren lezen. Het is belangrijk dat de methode, het materiaal en de werkvorm aansluiten bij de leerling die leert lezen. Er worden leesmaterialen als letterkaarten gebruikt. Daarnaast gaan de leerkrachten aan de slag met taalspelletjes, liedjes en rijmpjes. (Ingemansson & Andersson, 2009)

4.2. Soorten differentiatie

In Zweden hanteren ze verschillende soorten differentiatie. Leerkrachten gaan aan de slag met: 'snelheidsindividualisering', 'interesse-individualisering', 'niveau-individualisering', 'methode-individualisering', 'vaardigheidsindividualisering' en differentiatie met betrekking tot andere omgevingen. Daarnaast kunnen er ook individuele lessenroosters opgesteld worden. (Vinterek & Myndigheten för skolutveckling, 2006)

Deze methodes van differentiëren kan teruggevonden worden in het differentiëmodel van Artevelde Hogeschool (2024). Bij snelheidsindividualisering gaat het om de tijd voor een activiteit of om de inhoud aan te leren, aan te passen. (Vinterek & Myndigheten för skolutveckling, 2006) Dit is te vergelijken met differentiëren op basis van leerprofiel. (Artevelde Hogeschool, 2020) 'Niveau-individualisering' en 'vaardigheidsdifferentiatie' kan vergeleken worden met differentiëren binnen de leerstatus. Differentiëren op basis van interesse wordt benoemd als 'interesse-individualisering'. 'Methode-individualisering' gaat over een individuele aanpak voor een specifieke leerling. (Vinterek & Myndigheten för skolutveckling, 2006)

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen Vlaanderen en Zweden van elkaar leren als het gaat over differentiatie binnen aanvankelijk lezen in het eerste leerjaar?

Dit is een onderzoeksvraag waarbij Vlaanderen en Zweden met elkaar worden vergeleken. Het onderzoeksdoel is het vergelijken en het creëren van een lijst met verschillende tips om (beginnende) leerkrachten te helpen bij differentiatie. Als resultaat wordt er gehoopt op meer leerkansen voor leerlingen in het eerste leerjaar.

De verwachtingen voor dit onderzoek zijn meerdere verschillen en gelijkenissen tussen Vlaanderen en Zweden ontdekken rond differentiatie binnen het aanvankelijk lezen. Vanuit deze verschillen en gelijkenissen kunnen we leren van elkaar en zo een doelgerichte suggestielijst maken voor leerkrachten.

De deelvragen binnen dit onderzoek zijn:

- Hoe differentieert men binnen het aanvankelijk lezen in Vlaanderen?
- Hoe differentieert men binnen het aanvankelijk lezen in Zweden?
- Wat zijn de verschillen tussen deze onderwijssystemen?
- Wat zijn de gelijkenissen tussen deze onderwijssystemen?

De eerste deelvragen gaan over differentiatie binnen het aanvankelijk lezen en de Vlaamse en Zweedse aanpak. Daarna worden die resultaten met elkaar vergeleken. In de interviews gaat het over de methodes en materialen die de leerkrachten in deze onderwijssystemen hanteren tijdens het aanvankelijk lezen. Deze deelvragen streven samen naar een volledig en bruikbaar antwoord op de grote onderzoeksvraag.

Methode en dataverzameling

1. Onderzoekscontext

Dit vergelijkend onderzoek werd afgenomen in Vlaanderen en Zweden. Het doel is om inzicht te krijgen in de verschillende methodes en materialen die worden toegepast in de leeromgeving tijdens het differentiëren binnen het aanvankelijk lezen.

In Vlaanderen werd het interview afgenomen met een leerkracht uit het eerste leerjaar en een observatie in de klas. De school heeft een divers publiek. Het publiek bestaat uit kinderen die al enkele letters of woorden kunnen lezen aan het begin van het eerste leerjaar maar ook kinderen die dit nog niet kunnen. De school heeft zowel leerlingen met Nederlands als moedertaal, maar ook leerlingen die Turks en Frans als moedertaal hebben.

De observatie werd afgenomen tijdens de maanden november en december van het jaar 2023. De kinderen waren in de beginfase van het leren lezen. Op deze school werd er tijd voorzien voor een langere observatie. In totaal werd er ongeveer acht uur geobserveerd met betrekking tot differentiatie en aanvankelijk lezen. Het interview werd afgenomen op 7 mei 2024. Dit interview duurde 50 minuten.

In Zweden werd de observatie gedaan in een lagere school. De school bevindt zich in Norrtälje. Dit is een dorp in het oosten van Zweden. De school heeft klassen van de eerste kleuterklas tot het zesde leerjaar. De school heeft een eerder wit publiek.

De observatie in de Zweedse klas gebeurde op 27 mei 2024. De kinderen waren reeds een heel jaar bezig met het leren lezen. De observatie duurde een uur in deze klas. Het interview werd afgenomen op 16 mei 2024. Dit interview duurde 45 minuten. Beiden werden geïnterviewd a.d.h.v. een digitale tool (Zoom/Teams).

2. Participanten

Interview

Twee leerkrachten die les geven in het eerste leerjaar werden geïnterviewd. De eerste leerkracht was een Vlaamse vrouw. De tweede leerkracht was een Zweedse vrouw. De verschillen tussen de leerkrachten geeft een ander perspectief en andere ervaringen. Dit is fascinerend en biedt nieuwe invalshoeken. Het zorgt voor variatie binnen de participanten.

De Vlaamse leerkracht is een vrouwelijke leerkracht die al twee jaar in het eerste leerjaar lesgeeft. Binnen het eerste leerjaar onderwijst ze alle leergebieden met uitzondering van lichamelijke opvoeding. Deze leerkracht werd geïnterviewd omdat er reeds een observatie in haar klas werd uitgevoerd. Het was een doelgerichte en efficiënte keuze om het interview en de observatie met dezelfde klas(leerkracht) te doen.

De Zweedse leerkracht is een vrouwelijke leerkracht die al 15 jaar lesgeeft waarvan vijf jaar in het eerste leerjaar. Ze onderwijst alle leergebieden met uitzondering van lichamelijke opvoeding. Deze participant werd gekozen omdat ze al meerdere jaren in het Zweedse schoolsysteem lesgeeft en hierdoor ervaren is. Daarnaast heeft ze al in verschillende leerjaren gestaan. Ze volgt haar klas van het eerste t.e.m. het derde leerjaar. Hierdoor kan ze haar klas voor drie jaar volgen tijdens hun ontwikkeling. Zo ook tijdens het leren lezen. Ze kan beamen wat werkt qua strategieën binnen differentiatie. Dit is een groot verschil met de aanpak van het Vlaams onderwijs.

Observatie

Er werden twee klassen geobserveerd. Een klas in het eerste leerjaar in Vlaanderen en een klas in het eerste leerjaar in Zweden.

De klas in Vlaanderen werd tijdens de maanden november en december van het jaar 2023 geobserveerd. Op dat moment telde de klas 18 leerlingen. Deze leerlingen waren vijf, zes of zeven jaar oud. Voor de kinderen die zeven jaar waren, was het hun tweede keer in het eerste leerjaar. De geobserveerde klas was die van de Vlaamse leerkracht die voordien werd geïnterviewd. De juf werd ook geobserveerd. Er werd gekeken naar hoe ze les gaf. Welke instructies, werkvormen en materialen bood ze aan? Welke manieren van differentiatie werden gebruikt?

De klas in Zweden werd aan het einde van het schooljaar geobserveerd. De kinderen hadden al een compleet andere beginsituatie dan de Vlaamse klas. De klas telde 26 leerlingen. De kinderen waren zeven jaar in deze klas. Er waren geen zittenblijvers. De geobserveerde klas was de klas van de Zweedse leerkracht die voordien werd geïnterviewd. Zo kon er een link worden gelegd tussen wat er gezegd werd in het interview en wat er in de realiteit gebeurde.

3. Materiaal

Interview

De afgenomen interviews waren semigestructureerde interviews met leidraad in de vorm van een vooropgestelde vragenlijst. Het waren open vragen. Tijdens het interview werd er tijd voorzien om door te vragen na een interessant antwoord.

De vragenlijst, het instrument, werd volledig zelfgemaakt. De vragen werden geformuleerd a.d.h.v. het differentiatiemodel dat werd geconstrueerd door Artevelde Hogeschool (2024). Daarnaast werd de literatuur die voorop werd gelezen, gehanteerd.

Voor dit onderzoek was het belangrijk dat er een opbouw zat in de vragen. Het interview begint met algemene vragen om de onderzoekscontext beter te schetsen. Daarna werd er meer ingegaan op de aanbreng van het aanvankelijk lezen. Ten slotte werd er gevraagd naar differentiatie binnen het aanvankelijk lezen. Er wordt gevraagd naar gebruikte strategieën van differentiatie en componenten van het didactische model.

Observatie

Dit onderzoek nuttigt een niet-participerende gestructureerd observatie a.d.h.v. een observatieschema. De gestructureerde manier zorgde voor een doelgericht onderzoek.

Het observatieschema werd gestructureerd opgesteld a.d.h.v. het differentiatiemodel dat werd geconstrueerd door Artevelde Hogeschool (2024). Het schema gaat in op de verschillende componenten van het didactisch model. Daarna gaat het verder over de strategieën die men kan hanteren tijdens het differentiëren. Door meerdere vragen in het schema wordt er gedetailleerd gekeken naar de leeromgeving, de instructies, etc. Het werd gebaseerd op vooraf bestudeerde literatuur en werd intern ontwikkeld.

4. Procedure

Interview

Het interview met Vlaamse en de Zweedse leerkrachten werd afgenomen na een literatuurstudie. Met de verworven kennis werd er een vragenlijst opgesteld. Dit materiaal werd gekozen omdat dit leidt tot een semigestructureerde bevraging. Deze methode nodigt meer uit tot diepere vragen. Het is een mondelinge methode. Tijdens een interview is er ruimte om door te vragen. Bij een vragenlijst op het internet is die mogelijkheid er niet. Het is een actieve bevragingvorm waarbij de onderzoeker en de participanten actief moeten nadenken over de materie.

De Vlaamse leerkracht beantwoordde de vragen op 7 mei 2024. De Zweedse leerkracht beantwoordde ze op 16 mei. Dezelfde vragen werden aan hen gesteld. De interviews werden afgelegd om differentiatie binnen aanvankelijk lezen te observeren en te bestuderen. Daarna werden deze antwoorden bestudeerd en vergeleken met elkaar. Deze verschillen en gelijkenissen die voortkwamen uit de antwoorden werden ten slotte gestructureerd neergeschreven als visuele representatie.

Observatie

De observatie in Vlaamse klas werd uitgevoerd tijdens het opdoen van werkervaring in het eerste leerjaar. Dit vond plaats in het najaar van 2023. De werkervaring bracht interesse en nieuwsgierigheid met zich mee. De observatie in Zweedse klas werd meer gericht gedaan. De observatie vond plaats op het einde van de maand mei in 2024.

De eerste stap was het contacteren van de klassen die mogelijks geobserveerd konden worden en het maken van een observatiekader. Nadat de observatie werd vastgelegd werden er enkele afspraken gemaakt. De gemaakte afspraken waren:

- een niet-participerende observatie
- vragen stellen is mogelijk voor, tijdens en na de observatie
- foto's maken mocht zolang de privacy van de kinderen werd gegarandeerd

Vervolgens werd er geobserveerd a.d.h.v. een vooropgesteld observatieschema.

Na de observaties in Vlaanderen en Zweden werden de resultaten bekeken, bestudeerd en vergeleken met elkaar. De vergelijking leidde tot gelijkenissen en verschillen. Deze worden geformuleerd in de resultaten van dit onderzoek.

Resultaten

In dit deel van het onderzoek worden de resultaten weergegeven. We zoeken naar een antwoord op: ‘Hoe kunnen Vlaanderen en Zweden van elkaar leren als het gaat over differentiatie rond aanvankelijk lezen in het eerste leerjaar?’. Daarnaast zijn er verschillende deelvragen die ook werden onderzocht. Er werden twee leerkrachten geïnterviewd en twee klassen geobserveerd. Dit om het onderzoek sterker te maken. Binnen de resultaten wordt er een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvraag a.d.h.v. de observaties en interviews in samenhang met de onderzochte literatuur. Om de resultaten overzichtelijk weer te geven wordt er gebruik gemaakt van een legende.

Legende:

Interviews	observaties
- VL = de leerkracht uit Vlaanderen	- VK = de Vlaamse klas
- ZL = de leerkracht uit Zweden	- ZK = de Zweedse klas

1. Differentiatie strategie

De volgende resultaten geven verschillen en gelijkenissen weer tussen Vlaanderen en Zweden waaruit we kunnen leren van elkaar. Zowel Vlaanderen als Zweden maakt gebruik van verschillende differentiatie strategieën. Beide onderwijssystemen spreken over differentiatie gebaseerd op interesse, niveau of leerstatus, snelheid of leerprofiel, differentiëren aan de hand materialen en activiteiten. (Struyen et al., 2019) (Artevelde Hogeschool, 2020) (Vinterek & Myndigheten för skolutveckling, 2006)

ZL benoemt dat verschillende differentiatievormen worden gehanteerd in de klaspraktijk. Interesse-differentiatie ligt op de voorgrond. Inhouden en activiteiten worden aangepast op basis van de interesse van het kind. Als het kind graag tekent, wordt hiermee gewerkt. Speelt een leerling graag met blokken? Dan wordt er een leesactiviteit met blokken ontworpen. De nieuwe letters en woorden worden aangeleerd a.d.h.v. teksten. Die kunnen gaan over auto's, paarden, de natuur, etc. De interesses worden zo veel mogelijk geïntegreerd in de lessen aanvankelijk lezen.

VL gaf toe dat ze meer wil differentiëren op basis van interesse. Niveaudifferentiatie komt het vaakst aan bod. VL gaat aan de slag met niveaudifferentiatie door ander materiaal of een andere werkvorm aan te bieden. Ze geeft dit aan kinderen die meer uitdaging nodig hebben of kinderen die meer hulp nodig hebben. Dit kan zich uiten d.m.v. een verlengde instructie, een ander werkblad krijgen met moeilijkere of makkelijkere oefeningen, etc. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) Er zijn verschillende strategieën die kunnen helpen om te differentiëren binnen de leerstatus.

Beide onderwijssystemen maken gebruik van tempodifferentiatie. Dit kan op verschillende manieren. Wanneer een leerling vroegtijdig klaar is met een opdracht kan hij/zij/die een andere opdracht beginnen. Daarnaast kan een opdracht ook aangepast worden op basis van het leerprofiel van de leerling. (Vinterek & Myndigheten för skolutveckling, 2006)

2. Aanbreng en werkvormen

2.1. Focus tijdens de aanbreng

De aanbreng van het aanvankelijk lezen is zeer belangrijk dit wordt beaamt door zowel VL als ZL. Beide delen mee dat een trage aanbreng cruciaal is voor elke leerling. “Een trage aanbreng is voor mij zeer belangrijk. Zo is de kans groter dat alle leerlingen mee zijn.”, vertelt VL. Een trage aanbreng zorgt voor duidelijkheid. Het bouwen van inzicht is voor beide leerkrachten een essentieel deel van het aanbrengen. Naast het aanleren van de leesvaardigheid is het belangrijk voor de leerkrachten dat er ook aan de sociale vaardigheden gewerkt wordt. Dit doen ze door kinderen samen te laten lezen. Daarnaast hangt men veel belang aan de instructie wanneer men het lezen aanbrengt. Er wordt plaats en tijd gemaakt voor een eventuele verlengde instructie.

Iets wat er in het Zweeds onderwijs enorm van belang is, zijn de klanken. Wanneer de klanken goed gekend zijn, kan een leerling lezen volgens ZL. “For me, the most important part when teaching how to read is the sounds. When you know the sounds and you can put them together, then you can read anything.” deelt ZL mee. Klankzuiverheid is daarin een belangrijk deel van. VL vertelt dat zij ook beginnen met klankzuivere klanken, maar bij hun ligt de focus niet zo specifiek op de klanken. De focus ligt op de volledige elementaire leeshandeling. De leerlingen hebben hiervoor zes deelvaardigheden nodig. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024)

2.2. Online tools

Zowel Zweedse als Vlaamse leerlingen gebruiken een online tool. In Vlaanderen is dat ‘Bingel’ waar de leerlingen kunnen oefenen, leren en spelletjes spelen. De resultaten kan de leerkracht daarna bekijken. De leerkracht kon ook zien hoeveel tijd de kinderen spendeerden aan een oefening of spel. Ook de gemaakte fouten worden bekeken.

In Zweden gebruiken ze de online tools 'ABC-klubbet' en 'skolplus'. Dit werkt net zoals Bingel. De leerkracht kan opdrachten klaarzetten, de leerlingen kunnen oefenen en spelletjes spelen. Ook hier kan de leerkracht achteraf gaan kijken wat de leerlingen deden en hoe ze dat deden.

Zowel VL als ZL gebruiken deze tool als huiswerkmateriaal, extra materiaal als tempodifferentiatie en als extra oefenbron. VL en ZL zijn voorstander van het gebruiken van online tools. Ze gebruiken het dagelijks tot wekelijks in de klas.

2.3. Andere werkvormen en activiteiten

In Zweden gaan ze aan de slag met rijmpjes en liedjes bij de aanbreng. De klanken zijn hiervoor zeer belangrijk. Ze leren lezen a.d.h.v. verschillende figuren zoals de 'toekomstvoorspeller' en de 'cowboy'. Leesstrategieën worden aangeleerd. De methode maakt gebruik van drama. Kinderen kunnen zich verkleden en leven zich in. De leerlingen doen een kostuum aan van een figuur en leren op deze manier lezen op een creatievere manier.

Zowel Vlaanderen als Zweden vinden het belangrijk dat de leerlingen lezen met verschillende mensen. Ze lezen met de klasleerkracht, zorgleerkracht, klasgenootjes en familie en/of vrienden. In Vlaanderen gaan ze nog een stapje verder. Ze nodigen tijdens de schooluren ouders en grootouders uit om samen te lezen met de kinderen van het eerste leerjaar. Tijdens een observatie kwamen er vier grootouders naar de school. De kinderen werden verdeeld in groepjes van drie en lazen met grootouders, met de klas- of zorgleerkracht. Wanneer er een grootouder afwezig was, werd er gelezen met leerlingen uit het zesde leerjaar. Op die manier hadden de leerlingen opnieuw een andere leespartner.

3. Materialen

De materialen in Vlaanderen en Zweden zijn zeer overeenkomstig. Er wordt ook gewerkt in een werkboek. In Vlaanderen zijn er verschillende methodes. In VK wordt de methode 'Mol en Beer' gebruikt. In de methode 'Mol en Beer' zijn er volgens VL, blauwe en groene boekjes. Deze zijn voor kinderen die meer uitdaging of ondersteuning nodig hebben. In de klasbibliotheek staan er ook verschillende boeken met andere leesniveaus.

In ZK gebruiken ze het werkboek 'Den magiska kulan'. Beide methodes maken gebruik van niveaudifferentiatie. 'Den magiska kulan' heeft een 'fokus' en een 'bonus' boek. In het 'fokus' boek worden er meer foto's gebruikt, staan er minder woorden en zijn de opdrachten iets makkelijker. Dit is voor de leerlingen die extra hulp nodig hebben. In het 'bonus' boek zijn de opdrachten eerder uitdagend.

Beide klassen krijgen verschillende oefeningen tijdens het lezen. Dit kan in een werkboek of met werkblaadjes. Tijdens de observaties werd het duidelijk dat de opdrachten gelijkend zijn. Voorbeelden van oefeningen zijn:

- Omcirkel de letter ...
- Kleur de vakjes met de letter ...
- Duid aan waar je de letter hoort.
- Duid aan in welke woorden de letter ... voorkomt.
- Lees de letter/het woord ...
- Vul de letter in op de juiste plek.
- ...

Andere gebruikte materialen zijn letterkaarten, letterdozen en zelfgemaakte materialen.

4. Klasindeling

4.1. Op wat zit ik?

Tijdens de observatie werd er meteen opgemerkt dat er verschillende zitmogelijkheden waren in de ZK. Er waren gewone banken met stoelen, maar ook krukjes, wiebelkussens, yogaballen, hoge tafels, een zetel, zitzakken en een soort zitje met plateau waarmee kinderen op de grond kunnen zitten en nog steeds een soort bank voor zich hebben. Kinderen krijgen een zitplaats op basis van hun behoeftes. In Vlaanderen waren er enkel lessenaars met stoelen en twee wiebelkussens voor de kinderen die het nodig hadden. Er was ook een zithoek, maar die werd tijdens de verschillende observaties nauwelijks gebruikt.

4.2. Plaats in de klas

VL vertelt: “De plaatsen in de klas zijn belangrijk tijdens het aanleren. Aan het begin van het jaar zitten de leerling op klasnummer. Nadat de beginsituatie duidelijk wordt, zitten de leerlingen in duo’s. Er zit telkens een zwakke lezer naast een sterke lezers. Aan het einde van het schooljaar zitten de sterkste lezers samen achteraan in de klas. De zwakkere lezers zitten vooraan dicht bij de leerkracht.” De plaatsen van de leerlingen zijn doelgericht gekozen en dragen een deel mee aan het aanleren. Er wordt gedifferentieerd a.d.h.v. de klasverdeling. In Zweden is de plaatsverdeling eerder willekeurig.

5. Communicatie

Wanneer een kind nood heeft aan meer uitdaging of meer ondersteuning wordt er gecommuniceerd. Beide leerkrachten geven aan dat open communicatie belangrijk is. Er wordt over het onderwerp gesproken met verschillende personen in een specifieke volgorde.

5.1. Communicatie in Vlaanderen

In Vlaanderen wordt er als eerst gecommuniceerd met de leerling zelf. VL somt enkele vragen op die ze stelt aan de leerling:

- Hoe voel je je vandaag? / Is er thuis iets gebeurd?
- Hoe lukken de oefeningen? / Hoe komt dat ze niet lukken?
- Heeft het iets te maken met de klasgenoot naast je?
- Hoe kunnen we het beter laten lukken?

Wanneer de binnenklasdifferentiatie niet de gewenste gevolgen geeft, wordt er met collega's gepraat. Dit kan de parallelleerkracht, de zorgleerkracht en/of de zorgcoördinator zijn. Daarna wordt er een gesprek aangegaan met de ouders. Wanneer er geen gewenste effecten zijn na het gesprek met de ouders, wordt er een specialist ingezet. Dat kan een psycholoog zijn, een logopediste, etc.

5.2. Communicatie in Zweden

In Zweden wordt er ook als eerst gepraat met de leerling. Er worden vragen gesteld over de gemoedstoestand. Vervolgens worden er vragen gesteld over de inhoud en waarom de oefeningen niet lukken. De volgende stap in communiceren is het raadplegen van de ouders. ZL voegt het volgende toe: "It is important to me that the communication between the parents and me is good." Na de ouders wordt er indien nodig gesproken met de 'special needs teacher' of de zorgcoördinator. Bij deze persoon worden er volgens ZL testen gedaan op mogelijke leerstoornissen.

6. Evaluatie

6.1. Rapport

Na het bekijken van een rapport in VK en ZK werden de verschillen al snel duidelijk. In Vlaanderen worden er meerdere toetsen en taken afgenomen en op punten gezet. Al deze evaluaties staan op het rapport. Soms staat er feedback onder elk van de evaluaties. De punten worden weergegeven in cijfers of smileys.

In ZK wordt er op het einde van een lesperiode een rapport gegeven. Op dit rapport staat 1 punt. Dit is samenvattend voor 1 vak. Dit punt wordt weergegeven met een letter. Bij dit punt staat algemene feedback voor het hele vak.

6.2. Oudercontacten

In beide onderwijssystemen worden er per jaar meerdere oudercontacten gehouden. Hier worden de leerling, hun prestaties, attitudes, sociale vaardigheden en zo veel meer besproken. In beide regio's worden de oudercontacten met de ouders gedaan en soms ook met de leerling aanwezig.

7. Zittenblijven

Zittenblijven is het opnieuw afleggen van een schooljaar. (OCO, 2023) Er wordt op deze manier ook gedifferentieerd. In Vlaanderen gebeurt dit jaarlijks in klassen van het eerste leerjaar. Ook in VK zaten er twee kinderen die hun eerste leerjaar voor de tweede keer aflegden. In Zweden is dit niet zo gebruikelijk. Daar gebeurt het enkel uitzonderlijk. In beide onderwijssystemen werd er expliciet vermeld dat dit gebeurt wanneer de ouders akkoord gaan. Zij hebben het laatste woord.

Discussie en conclusie

1. Discussie

1.1. *De uitslag van het onderzoek*

Dit onderzoek werd gevoerd a.d.h.v. een literatuurstudie, interviews en observaties. De literatuur binnen dit onderzoek is definitieve informatie. De observaties en interviews waren dat niet. Differentiatie is persoonlijk. Het is iets wat een specifiek kind helpt en wat de leerkracht kan aanbieden. Elk kind heeft andere noden waarmee gewerkt moet worden. Indien de interviews werden afgenomen met andere leerkrachten, zouden dit andere antwoorden opgeleverd hebben. Dit geldt ook voor de observaties. Het onderzoek werd geschreven op basis van de differentiatie die de leerlingen in de klassen van de geïnterviewden nodig hadden.

Daarnaast kwamen de resultaten grotendeels overeen met de verwachtingen. Een onverwachte ondervinding was dat beide regio's weinig verschillen op vlak van differentiatie binnen het aanvankelijk lezen. De verwachtingen die vervuld zijn: Zweden en Vlaanderen hebben allebei verschillende methodes om te differentiëren. Zweden verkiest interessedifferentiatie. Vlaanderen kiest eerder voor niveaudifferentiatie. Zweden werkt meer met rijmpjes en drama. Vlaanderen en Zweden gebruiken allebei online tools. Ten slotte wordt er in beide onderwijssystemen duidelijk aandacht besteed aan differentiatie.

1.2. *Suggestielijst*

In de suggestielijst (bijlage 5), staan suggesties voor leerkrachten in het eerste leerjaar die op zoek zijn naar manieren om differentiatie in te schakelen tijdens het aanvankelijk lezen.

1.3. *Vervolgonderzoek*

Na dit onderzoek kan er een vervolgonderzoek plaatsvinden. Met meer tijd zou er grondiger onderzoek kunnen worden gevoerd. In dit onderzoek werden de klassen geobserveerd op twee verschillende momenten in het jaar. Om dit nauwkeuriger te onderzoeken stel ik een onderzoek voor waar de klassen allebei in de maand november worden geobserveerd. De observatie zou enkele weken duren in beide klassen. Daarnaast zouden de interviews afgenomen worden met leerkrachten die allebei al meerdere jaren in het eerste leerjaar lesgeven. Dit vervolgonderzoek kan een nauwkeurig antwoord geven op de onderzoeksvraag.

2. Conclusie

Hoe kunnen Vlaanderen en Zweden van elkaar leren als het gaat over differentiatie rond aanvankelijk lezen in het eerste leerjaar?

Vlaanderen en Zweden hebben verschillen en gelijkenissen wanneer het gaat over differentiatie binnen aanvankelijk lezen. Ze kunnen van elkaar leren.

Vlaanderen is sterk in differentiëren op leerstatus (Struyen et al., 2019) (Artevelde Hogeschool, 2020) en klasindeling met bedoeling om te differentiëren. Ze werken met differentiatie modellen en verlengde instructies. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024). Ze focussen ook op de verschillende deelvaardigheden binnen het lezen, zoals auditieve synthese en temporeel ordenen. (Artevelde Hogeschool & Moonen, 2024) Zweden richt zich meer tot de klanken. Beide onderwijssystemen kunnen van elkaar leren. Vlaanderen kan de fonemische vaardigheden van leerlingen versterken met de Zweedse aanpak. Zweden kan de Vlaamse strategie hanteren om een veelheid aan leesvaardigheden te ontwikkelen.

In Zweden focussen ze op interessedifferentiatie (Vinterek & Myndigheten för skolutveckling, 2006) en ze verkiezen verschillen zitmogelijkheden in de klas. Vlaanderen hecht belang aan interesses van leerlingen, maar kan er meer gebruik van maken. Daarnaast is zittenblijven voor Zweden iets zeer uitzonderlijk. Vlaanderen kan overwegen om de Zweedse manier van het zittenblijven over te nemen om zo de ontwikkeling van kinderen op een andere manier te ondersteunen. Vervolgens gebruikt Zweden ook meer creatieve manieren bij het aanbrengen zoals rijmpjes en liedjes. (Ingemansson & Andersson, 2009). Dit kan Vlaanderen ook proberen te integreren.

Gelijkenissen tussen beide onderwijssystemen zijn de verschillende soorten differentiatie die worden gehanteerd: het gebruik van tempodifferentiatie, het belang van een trage aanbreng en een open communicatie met de leerling en de ouders. Vervolgens zijn online tools onmisbaar in beide onderwijssystemen, net zoals het gebruik van werkblaadjes en boeken met verschillende moeilijkheidsgraden.

Door de verschillende strategieën en methodes van elkaar over te nemen, kunnen Vlaanderen en Zweden hun differentiatiepraktijken binnen aanvankelijk lezen verbeteren. Zweden gaat dieper in op de interesses en zitmogelijkheden in de klas, terwijl Vlaanderen meer inzicht heeft in niveaudifferentiatie en een doelgerichte klasindeling. Het delen van de kennis en ervaringen kan leiden tot effectievere en efficiëntere lessen in het eerste leerjaar. Elk kind leert lezen op de manier die het beste bij hen past. In Zweden en Vlaanderen.

Reflectie

1. Mijn ervaring tijdens het onderzoeken

Tijdens dit onderzoek voelde ik verschillende emoties. Er was angst, frustratie, blijdschap en verheuging. Het voltooien van deze bachelorproef was een leerzame periode die mijn onderzoekscompetentie en persoonlijke groei positief hebben beïnvloed. Ik kreeg meer inzicht in een onderwerp die me tijdens de lerarenopleiding en de voltooide stages steeds bezighield. Differentiatie vind ik een zeer belangrijk onderdeel van het leren, net zoals lezen. Ik kreeg meer kennis over de methodes en strategieën die ze in Vlaanderen en Zweden hanteren. Ik verwierf meer inzicht in de verschillen en de gelijkenissen tussen deze twee onderwijsystemen.

Er waren uitdagingen en overwonnen obstakels. Ik vond geen leerkrachten die openstonden voor zowel een observatie als een interview rond dit thema. Dit bracht een hoop stress en onzekerheid met zich mee. Uiteindelijk vond ik toch leerkrachten die dit met plezier deden. De klok was toen al aan het tikken. De momenten inplannen ging gelukkig vlot. De druk die hierbij kwam kijken werd daarna goed besteed. Tijdens het zoeken naar bruikbare bronnen was er ook een moment van angst. Bronnen over Vlaanderen waren makkelijk te vinden, bronnen over het schoolsysteem in Zweden waren dat niet. Na het contacteren van vele Zweedse leerkrachten vond ik toch nog enkele bruikbare zoektermen en bronnen. De moeilijkheid bij het zoeken, maakte mijn onderzoekscompetenties sterker.

Na enkele tranen en stress was het resultaat eindelijk daar. Ik kan wel zeggen dat ik trots ben op het resultaat en het proces dat ik doorlopen heb. De persoonlijke groei die ik maakte tijdens dit proces is ook te danken aan het leren kennen van Zweden en het Zweedse onderwijsstelsel. Dit heeft me nieuwe inzichten gegeven. Zowel als toekomstig leerkracht, als persoonlijk. Ik voel me nu zekerder in het onderwerp differentiatie en aanvankelijk lezen en wil me hier nog verder in de toekomst in verdiepen. Deze onderwerpen blijven me enorm inspireren en interesseren. Ik hoop met de suggestielijst andere leerkrachten inspiratie te geven. Zo kan leren lezen voor elk kind doelgericht en effectief gebeuren.

2. De betrouwbaarheid van de geraadpleegde bronnen, interviews en observaties

In dit onderzoek kwam er een uitgebreide literatuurstudie aan te pas. Om te garanderen dat dit onderzoek betrouwbaar, relevant en accuraat is, werden de bronnen geïnspecteerd a.d.h.v. de CRAAP-test. Deze test onderzoekt of de bronnen betrouwbaar zijn. De bronnen zijn bijna allemaal heel erg recent. Er zitten er enkele tussen die wat ouder zijn, maar nog steeds relevante inhoud bevatten. Alle bronnen werden geschreven door experts of organisaties in de educatieve sector.

Bovendien werden er ook mondelinge bronnen gebruikt. Leerkrachten uit het eerste leerjaar in Zweden Vlaanderen werden geïnterviewd. Het was belangrijk voor mij om vragen te stellen die eerder objectief beantwoord konden worden. Er werd geantwoord met methodes die de leerkrachten gebruikten maar niet wat ze van die methodes vonden. Natuurlijk is het belangrijk om in gedachten te houden dat differentiatie een persoonlijke keuze is in de klas. Een interview met andere leerkrachten zou eventueel kunnen leiden tot andere antwoorden. Exact dezelfde vragen werden in het Nederlands en het Engels gesteld in dezelfde volgorde. Hierdoor gaat de betrouwbaarheid weer iets omhoog.

De observaties waren een goede toevoeging tijdens dit onderzoek. Er vielen zaken op die tijdens de interviews niet aanbod kwamen. Dit gaf het onderzoek een nauwkeuriger resultaat.

Literatuurlijst

1. geraadpleegde bronnen

- Artevelde Hogeschool & Moonen, E. (2024) *Deel 2: Aanvankelijk lezen en spellen. Aanvankelijke didactieken*. Artevelde Hogeschool
- Artevelde Hogeschool., Desmet, L., Dnoub, S., Permentier, L. & Van Damme, L. (2024). *De lat hoog voor iedereen: op weg naar meesterschap*. Artevelde Hogeschool.
- Artevelde Hogeschool. (6 oktober 2020). *Vormen van differentiatie*. Geraadpleegd op 17 april 2024, via <https://sites.arteveldehogeschool.be/natuurruimtetechneik/differentieren-en-remedieren/vormen-van-differentiatie>
- Buunk, T. (19 maart 2020). *Inzichten in aanvankelijk en technisch lezen*. Geraadpleegd op 2 mei 2024, via <https://leesapp.onderwijsinbeeld.nl/drie-belangrijke-inzichten-in-aanvankelijk-en-technisch-lezen/>
- Förrer, M., & Janssen, A. (2000). *Verder met klassenmanagement*. Uitgeverij Amersfoort.
- Gobyn, S., Merchie, E., De Bruyne, E., De Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., Pandora Verstedden, Van Den Branden, K., Ghesquière, P., & Van Keer, H. (2019). *Sleutels voor effectief begrijpend lezen*. In *Praktijkgerichte literatuurstudies onderwijsonderzoek*. VLOR. Geraadpleegd op 7 juni 2024 via https://s3-eu-west-3.amazonaws.com/vlor-prd/publication_attachment/VlorFINAALA4V2.pdf
- Ingemansson, Å., & Andersson, C. (2009). *En jämförelse mellan erfarna och nytexaminerade lärares arbetssätt* [Thesis]. <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:227761/FULLTEXT01.pdf>
- Oco. (2 juni 2023). *Wat betekent zittenblijven of doubleren voor uw kind?* OCO. Geraadpleegd op 10 juni 2024 via <https://www.onderwijsconsument.nl/wat-betekent-doubleren-zittenblijven/#:~:text=Zittenblijven%20of%20doubleren%20is%20het,in%20zijn%20of%20haar%20ontwikkeling.>
- Op 't Eynde P. (2004). *Leren doe je nooit alleen: Differentiatie als een sociaal gebeuren. Impuls voor Onderwijsbegeleiding*; 2004; Vol. 35; pp. 4 – 13.

- Ros, B., Van Gelderen, A., De Glopper, K., & Van Steensel, R. (2021). *Leer ze lezen. Praktische inzichten uit onderzoek voor leraren basisonderwijs*.
https://newsroom.didactiefonline.nl/uploads/BOEKEN/tbu_leer_ze_lezen_digitale_uitgave.pdf
- Schiepers, M., Versteden, P., Loman, J., Callebaut, I., Froyen, B., Hebbrecht, J., ... Vansteelandt, I. (2020). *Volop Taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school*. Gent: Owl Press.
- Schiepers, M., Versteden, P., Loman, J., Callebaut, I., Froyen, B., Hebbrecht, J., ... Vansteelandt, I. (2020). *Vaardigheden: lezen., Volop Taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school*. (pp. 153-189) Gent: Owl Press.
- Schiepers, M., Versteden, P., Loman, J., Callebaut, I., Froyen, B., Hebbrecht, J., ... Vansteelandt, I. (2020). *In- en uitzoomen: Technisch lezen en spelling., Volop Taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school*. (pp. 232-264) Gent: Owl Press.
- s.N. (2022). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska Grundskolan. Skolverket. Geraadpleegd op 7 juni 2024 via <https://www.skolverket.se/getFile?file=9864>*
- s.N. (2022) *Swedish. Skolverket. Geraadpleegd op 7 juni 2024 via <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRSVE01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>*
- Struyven, K., Gheysens, E., & Griful-Freixenet, J. (2019). *Differentiated Instruction in Teaching and Teacher Education, the DI-Quest Model*. In Springer eBooks (pp. 1-7).
https://doi.org/10.1007/978-981-13-1179-6_48-1
- Vinterek, M. & Myndigheten för skolutveckling. (2006). *Individualisering i ett skolsammanhang*. In Forskning I Fokus, Nr. 31.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a6550e1/1553958313016/pdf1844.pdf>

2. Verloop van literatuurstudie

Gebruikte zoektermen:

- differentiatie in het aanvankelijk lezen/leren lezen
- individualization/differentiation in initial reading/early reading skills
- individualisering läsa första klass
- Sweden/Zweden & Belgium/Vlaanderen
- (leren) lezen in het eerste leerjaar
- Strategieën tijdens het leren lezen

Geraadpleegde databanken:

- ERIC
- Google Scholar
- ScienceDirect
- Taylor & Francis Online
- Wiley Online Library

Aan te bevelen literatuur

Tijdens het selecteren van betrouwbare en bruikbare bronnen, werd er een selectie gemaakt. Sommige bronnen waren zeer interessant, maar werden voor die onderzoek niet gebruikt. Deze bronnen worden hier aanbevolen.

1. Binnenklasdifferentiatie, een beroepshouding, geen recept

Castelein, E., Coens, J., De Witte, K., Houben, A., Lauwers, W., Segers, J., & Van Den Branden, K. (2016). *Binnenklasdifferentiatie: een beroepshouding, geen recept* (Vol. 46, Nummer 3, pp. 107–114).

In dit boek wordt binnenklasdifferentiatie besproken. Dit is vrij algemeen en bruikbaar voor verschillende leergebieden. In dit onderzoek werd gekozen om te focussen op differentiatie binnen aanvankelijk lezen. Het boek werd voor deze reden niet gebruikt.

2. Peer-reviewed artikel rond rijmen in de kleuterklas

Eghbaria-Ghanamah, H. , Ghanamah, R. , Shalhoub-Awwad, Y. , Adi-Japha, E. & Karni, A. (2022). *Long-Term Benefits After a Rhyme-Repetition Based Intervention Program for Kindergarteners. Developmental Psychology, 58 (2), 252-269. doi: 10.1037/dev0001284.*

In dit peer-reviewed artikel doet men onderzoek in de kleuterklas. Ze onderzoeken of het gebruiken van rijmpjes in de kleuterklas, positieve gevolgen heeft tijdens het leren lezen. Dit onderzoek gaat over het eerste leerjaar. Deze bron kon niet gebruikt worden. Het is een interessant artikel over de ontwikkeling van de leesvaardigheid.

Bijlagen

1. Interviewvragen (NL) leerkrachten eerste leerjaar – differentiatie aanvankelijk lezen

Interviewvragen – bachelorproef		
<i>‘Hoe kunnen Vlaanderen en Zweden van elkaar leren als het gaat over differentiatie rond aanvankelijk lezen in het eerste leerjaar?’</i>		
Interviewer: Hanne Decroos		
Interviewde: leerkrachten in het eerste leerjaar		
Vragen:		
	Vlaanderen	Zweden
1. Wie ben je?		
2. Waar geef je les?		
3. Hoeveel kinderen zitten er in je klas/Hoeveel kinderen leer je lezen?		
4. Hoelang geef je al les in het eerste leerjaar?		
5. Hoe leer je kinderen lezen? Welke methode hanteert u? (woordgroepen/letters...)		
6. Wat is er belangrijk voor u binnen het aanleren van lezen?		
7. Welke activiteiten doe je tijdens het aanbrengen?		
8. Hoe analyseert u het lezen bij de kinderen na het aanbrengen?		
9. Waar let je op bij het aanbrengen?		
10. Hoe stuur je iets bij wanneer je merkt dat het niet gaat zoals verwacht?		
11. Hoe differentieer je binnen het aanvankelijk lezen?		
12. Differentieer je op verschillende manieren? a. interesse, leerstatus en leerprofiel? b. Intern of extern? c. Divergerende of convergerende?		
13. Hoe differentieer je op verschillende manieren?		
14. Welke activiteiten doe je bij het differentiëren?		
15. Hoe is de klasopstelling met betrekking tot differentiatie?		
16. Welke werkvormen hanteer je bij het differentiëren en is dit anders dan bij een homogene groep?		

17. Welke leermiddelen worden ingezet bij het differentiëren bij het aanvankelijk lezen?		
18. Wordt er gedifferentieerd tijdens het evalueren?		
19. Hanteren van modellen rond differentiatie?		
20. Als het differentiëren niet lukt, hoe ga je hiermee om?		
21. Welke actoren zijn er tijdens het differentiëren?		
22. Wat zijn tips die je geeft aan leerlingen/ouders rond dit thema?		
23. Zou je in de toekomst andere manieren willen toepassen/ Anders willen werken?		
24. Schoolbreed gezien, wordt het differentiëren besproken met elkaar?		
25. Wat zijn tips die je zou meegeven aan nieuwe leerkrachten die kinderen leren lezen?		
26. Zijn er nog vragen voor mij?		

2. Interviewvragen (EN) leerkrachten eerste leerjaar – differentiatie aanvankelijk lezen

Interview questions - bachelor thesis

'How can Belgium and Sweden learn from each other when it comes to differentiation around early reading in first grade?'

Interviewer: Hanne Decroos

Interviewee: first grade teachers

Questions:

	Belgium	Sweden
1. Who are you?		
2. Where do you teach?		
3. How many children are in your class/How many children do you teach reading?		
4. How long have you been teaching first grade?		
5. How do you teach children to read? What method do you use? (word groups/letters...)		
6. What is important to you within teaching reading?		
7. What activities do you do during application?		
8. How do you analyze reading in the children after application?		
9. What do you pay attention to during application?		
10. How do you redirect something when you notice it is not going as expected?		
11. How do you differentiate within early reading?		
12. Do you differentiate in different ways?		
a. interest, learning status and learning profile?		
b. Internal or external?		
c. Divergent or convergent?		
13. How do you differentiate in different ways?		
14. What activities do you do when differentiating?		
15. What is the classroom setup like with regard to differentiation?		
16. What forms of work do you use when differentiating and is this different from a homogeneous group?		

17. What teaching tools are used when differentiating in early reading?		
18. Is there differentiation during evaluation?		
19. Do you use models for differentiation?		
20. If differentiation fails, how do you handle it?		
21. What are the actors during differentiation?		
22. What are tips you give to students/parents around this topic?		
23. In the future, would you like to use other ways/ Work differently?		
24. School-wide, is it becoming differentiating discussed with each other?		
25. What are tips you would give to new teachers teaching children to read?		
26. Do you have some questions for me?		

3. Observatieschema in het eerste leerjaar – differentiatie binnen het aanvankelijk lezen

Kijkwijzer observatie: differentiatie aanvankelijk lezen in het eerste leerjaar									
Leerkracht:		Klas:		Aantal leerlingen:		Datum van observatie:		School + land:	
Gebruik van differentiatie binnen het aanvankelijk lezen door:		☐ Materialen : ☐ Klasindeling: ☐ Groepering: ☐ Instructietaal: ☐ Activiteiten: ☐ Werkvormen: ☐ Evaluatie: ☐ Begeleiding:							

Welke manieren van differentiatie worden gehanteerd?	☐ Leerstatus	☐ Interesse	☐ Leerprofiel
	Leerstatus	Interesse	leerprofiel
Hoe wordt hier mee gehandeld?			
Gebruik van materialen : <ul style="list-style-type: none"> - Welke materialen? - Hoe wordt dit aangeboden? 			
Gebruik van de klasindeling : <ul style="list-style-type: none"> - Zitten de leerlingen in een bepaalde opstelling om te differentiëren? - Hoe? - Waarom? 			
Gebruik van groepering : Gebruik van instructietaal : <ul style="list-style-type: none"> - Welke woorden/instructies/zinnen worden geaccentueerd? - Hoe wordt dit gegeven? (met visualisatie voor een leerling/de hele klas, geen visualisatie...) 			
Gebruik van activiteiten : <ul style="list-style-type: none"> - Welke activiteiten voegen toe aan differentiatie binnen het aanvankelijk lezen? 			

<ul style="list-style-type: none"> - Hoe worden die activiteiten georganiseerd? 	
<p>Gebruik van werkvormen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke werkvormen komen terug bij het differentiëren? - Wat wordt er gedaan? 	
<p>Gebruik van evaluatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Differentiëren bij evaluatie? Op welke manier? - (instructie/materiaal/...) - Begeleiding bij het evalueren? - Verschil tussen 'sterke' en 'minder sterke' leerlingen? 	
<p>Gebruik van begeleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wie geeft de begeleiding? - Extra leerkrachten/leerlingen? 	
<p>Extra actoren bij het differentiëren?</p>	

4. Visuele representatie van resultaten – Vlaanderen en Zweden

RESULTATEN BAP DIFFERENTIATIE BINNEN HET AANVANKELIJK LEZEN VERSCHILLEN EN GELIJKENISSEN TUSSEN VLAANDEREN EN ZWEDEN

	Vlaanderen	Zweden
V E R S C H I L L E N	Meer differentiatie gebaseerd op leerstatus	Meer differentiatie gebaseerd op interesse
	Communicatie: 1. Leerling 2. Zorgleerkracht en coördinator 3. Ouders 4. Eventuele specialist	Communicatie: 1. Leerling 2. Ouders 3. Zorgleerkracht en coördinator (test voor label) 4. Specialist
	Plaatsen in de klas = belangrijk (bepaald o.b.v. leesniveau)	Plaatsen in de klas = minder belangrijk (willekeurig bepaald)
	Zittenblijven = optie	Zittenblijven = GEEN optie
	x	Drama wordt veel gebruikt
	Lezen met verschillende mensen - Klasgenoten - Klasleerkracht - Zorgleerkracht - (groot)ouders	Lezen met verschillende mensen - Klasgenoten - klasleerkracht
	Veel aandacht aan de elementaire leeshandeling	Veel aandacht aan de klank en de uitspraak
	Verschillende methodes: - leren lezen en schrijven op hetzelfde moment (lezen gebeurt eerst) - eerst alle letters leren lezen, dan pas leren schrijven	Schrijven wordt meteen geïntegreerd
	Evaluatie: Meerdere toetsen/taken/opdrachten worden op punten gezet. Meestal staan die punten onder een titel 'lezen' opgesomd op het rapport. De leerling kan zien wat goed lukte en wat minder goed lukte.	Evaluatie: Er worden meerdere testen, taken en opdrachten afgelegd. Deze worden allemaal meegenomen naar het beoordelingsmoment. De leerling krijgt 1 beoordeling (A tot F) en feedback op hun rapport.
	Zitmogelijkheden: - stoel - eventueel een wiebelkussen	Verschillende zitmogelijkheden in de klas: - op krukjes - wiebelkussens - zitzakken / zetel - op de grond met stoel dat bank wordt - op de bank met - yogabal

	<p>Verschillende soorten differentiatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - o.b.v. interesse - o.b.v. leerstatus (niveau, inhouden, vaardigheden) - o.b.v. leerprofiel (tempo) <p>+ verschillende strategieën binnen het differentiatiemodel zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - materialen - werkvormen - instructie 	<p>Verschillende soorten differentiatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - interesse-individualisering - niveau-individualisering - snelheidsindividualisering <p>+ andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - methode-individualisering - vaardigheidsindividualisering - ...
	<p>Trage aanbreng = belangrijk voor elke leerling</p>	<p>Trage aanbreng = belangrijk voor elke leerling</p>
	<p>Inzetten op tempodifferentiatie a.d.h.v.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Extra werkblaadjes - Extra materialen - Een kieskast - ... 	<p>Inzetten op tempodifferentiatie a.d.h.v.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Extra werkblaadjes - Extra materialen - Een kieskast - ...
	<p>Inzetten van materialen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Moeilijkere en makkelijkere werkblaadjes <ul style="list-style-type: none"> o Omkring de letter ... o Kleur de vakjes met de letter ... o Duid aan waar je de letter hoort. o Duid aan in welke woorden de letter ... voorkomt. o Lees de letter/het woord ... o Vul de letter in. - Werk- en leesboeken met verschillende niveaus (blauwe en groene boekjes – Mol en Beer) 	<p>Inzetten van materialen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Moeilijkere en makkelijkere werkblaadjes <ul style="list-style-type: none"> o Omkring de letter ... o Kleur de vakjes met de letter ... o Duid aan waar je de letter hoort. o Duid aan in welke woorden de letter ... voorkomt. o Lees de letter/het woord ... o Vul de letter in. - Werk- en leesboeken met verschillende niveaus (Den Magiska kulan – ‘Fokus’ en ‘Bonus’)
	<p>Online tools inzetten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bingel 	<p>Online tools inzetten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolplus - ABC-klubb
	<p>Belang hechten aan: leesvaardigheid EN sociale vaardigheden</p>	<p>Belang hechten aan: leesvaardigheid EN sociale vaardigheden</p>
	<p>Mogelijkheid tot remediëren naar het volgende schooljaar = ouders maken de definitieve keuze</p>	<p>Mogelijkheid tot remediëren naar het volgende schooljaar = ouders maken de definitieve keuze</p>
	<p>Oudercontacten met feedback doorheen het jaar (eventueel met leerling)</p>	<p>Oudercontacten met feedback doorheen het jaar (eventueel met leerling)</p>

5. Lijst met suggesties voor (startende) leerkrachten

Suggestielijst: Differentiatie binnen aanvankelijk lezen

Suggestie 1: Leer de leerlingen kennen en ga aan de slag met hun interesses!
(bouwen met letters, letters tekenen, etc.)

Suggestie 2: Maak gebruik van de soorten differentiatie!
(niveau – interesse – tempo)

Suggestie 3: Spendeer aandacht aan alle deelvaardigheden!
(klanken, temporeel ordenen, auditieve synthese, symbool bewustzijn, etc.)

Suggestie 4: Ga aan de slag met een trage en geleidelijke aanbrengr!

Suggestie 5: Voorzie verschillende zitmogelijkheden!
(statafels, krukjes, wiebelkussens, zitzakken, etc.)

Suggestie 6: Denk na over de klasindeling!
(homogene of heterogene groepen en duo's?)

Suggestie 7: Maak gebruik van online tools!
(Bingel, ABC-klubben, etc.)

Suggestie 8: Maak gebruik van creatieve methodes!
(rijmpjes, drama, liedjes, etc.)

Suggestie 9: Hou een open communicatie met de mensen dichtbij de leerling!
(ouders, voogd, zorgleerkracht, etc.)

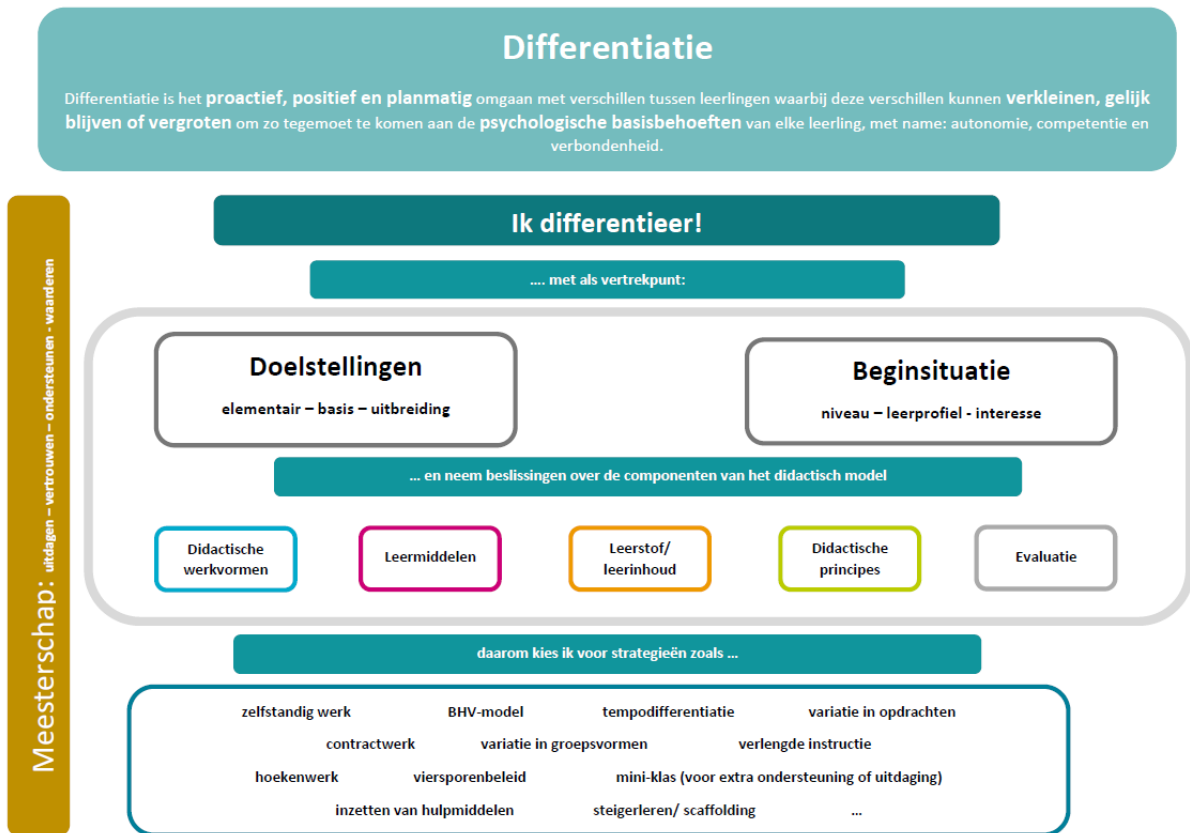
Suggestie 10: Denk goed na over het zittenblijven!

Suggestie 11: Maak gebruik van interesse- en niveaudifferentiatie wanneer er nieuwe materialen gemaakt worden. Dit hoef je dan maar 1 keer te doen!

Suggestie 12: Geef feedback tijdens oudercontacten, na evaluaties en op rapporten. Leerlingen en ouders kunnen hiermee aan de slag!

6. Het differentiatie model

(Artevelde Hogeschool., Desmet, L., Dnoub, S., Permentier, L. & Van Damme, L. ,2024)

7. Betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen

Betrouwbaarheid gebruikte bronnen in onderzoek:

Bron 1, 2 en 3: cursussen en webpagina's lerarenopleiding ArteveldeHogeschool

- Artevelde Hogeschool & Moonen, E. (2024) *Deel 2: Aanvankelijk lezen en spellen. Aanvankelijke didactieken*. Artevelde Hogeschool
- Artevelde Hogeschool. ,Desmet, L., Dnoub, S., Permentier, L. & Van Damme, L. (2024). *De lat hoog voor iedereen: op weg naar meesterschap*. Artevelde Hogeschool.
- Artevelde Hogeschool. (6 oktober 2020). *Vormen van differentiatie*. Geraadpleegd op 17 april 2024, via <https://sites.arteveldehogeschool.be/natuurruimtetechniek/differentieren-en-remedieren/vormen-van-differentiatie>

Currency	Publicatiedatum: 2020 en 2024 – De bronnen zijn recent.
Relevance	Deze bronnen zijn cursussen uit de lerarenopleiding van ArteveldeHogeschool. Differentiatie en aanvankelijk lezen zijn onderwerpen die te maken hebben met lager onderwijs. In de cursus ‘aanvankelijke didactieken’ is er een volledig deel over aanvankelijk lezen. Hier was veel van bruikbaar. In de cursus ‘De lat hoog voor iedereen’ wordt het differentiatiemodel gebruikt. Dit is de basis en de rode draad van dit onderzoek. Ten slotte, de website rond differentiatie. Hier staan soorten differentiatie beschreven. Dit was interessant voor dit onderzoek.
Auhority	Moonen, E., Desmet, L., Dnoub, S., Permentier, L. en Van Damme, L. zijn docenten op ArteveldeHogeschool. Ze spreken uit expertise en hebben een diploma die dicht aanleunt tegen de inhoud van dit onderzoek.
Accuracy	Er wordt gerefereerd naar andere bronnen. Het wordt ondersteund door bewijsmateriaal.
Purpose	Informeren
Conclusion	De inhoud is relevant, recent en accuraat. De bronnen zijn betrouwbaar.

Bron 4: artikel vooruitstreven leesonderwijs.

- Buunk, T. (19 maart 2020). *Inzichten in aanvankelijk en technisch lezen*. Geraadpleegd op 2 mei 2024, via <https://leesapp.onderwijsinbeeld.nl/drie-belangrijke-inzichten-in-aanvankelijk-en-technisch-lezen/>

Currency	Publicatiedatum: 19 maart 2022 – Deze bron is recent.
Relevance	De bron gaat over aanvankelijk lezen en
Auhority	De auteur staat in het onderwijs en spreekt vanuit ervaring.
Accuracy	Er zijn verwijzingen naar andere experten. Er staan geen schrijffouten in het artikel.
Purpose	Informeren
Conclusion	De inhoud is relevant en recent. De bron is betrouwbaar.

Bron 5: boek 'verder met klassenmanagement'.

- Förrer, M., & Janssen, A. (2000). *Verder met klassenmanagement*. Uitgeverij Amersfoort.

Currency	Publicatiedatum: 2000 – De bron is niet zo recent meer.
Relevance	Er wordt gesproken over differentiatie en de organisatie van een klas.
Auhority	Förrer is een auteur die verschillende boeken schreef over dit onderwerp. André Janssen studeerde Nederlandse taal en letterkunde. Hij schrijft vanuit expertise.
Accuracy	Er wordt verwezen naar onderzoeksresultaten.
Purpose	Informeren
Conclusion	De bron is bruikbaar. Het is relevant, maar niet zo recent.

Bron 6: Boek 'sleutels voor effectief begrijpend'

- Gobyn, S., Merchie, E., De Bruyne, E., De Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., Pandora Verstedden, Van Den Branden, K., Ghesquière, P., & Van Keer, H. (22 januari 2024). *Sleutels voor effectief begrijpend lezen*. In *Praktijkgerichte literatuurstudies onderwijsonderzoek*. VLOR. Geraadpleegd op 7 juni 2024 via https://s3-eu-west-3.amazonaws.com/vlor-prd/publication_attachment/VlorFINAALA4V2.pdf

Currency	Publicatiedatum: 2019 – De bron is recent. De laatste update was op 22 januari 2024.
Relevance	Dit onderzoek gaat over begrijpend lezen en wat er zeker in een les lezen moet komen. Dit geldt ook tijdens het leren lezen. De bron is relevant.
Auhority	De auteur publiceerden dit boek in de 'department of educational studies' van Universiteit Gent. Het zijn onderzoekers binnen het onderwijs. Daarnaast werd het ook gepubliceerd door de Vlaamse onderwijsraad.
Accuracy	Er worden verschillende keren gerefereerd naar ander bronnen en onderzoeken. Het is accuraat.
Purpose	Informeren
Conclusion	De bron is bruikbaar voor dit onderzoek.

Bron 7: Zweedse thesis rond differentiatie

- Ingemansson, Å., & Andersson, C. (2009). *En jämförelse mellan erfarna och nytexaminerade lärares arbetssätt* [Thesis]. <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:227761/FULLTEXT01.pdf>

Currency	Publicatiedatum: 2009
Relevance	Deze thesis of onderzoek gaat over hoe men kinderen leert lezen in Zweden.
Auhority	De auteurs waren studenten aan de universiteit van Växjö.
Accuracy	Dit onderzoek is accuraat. Er wordt voortdurend gerefereerd naar eerdere onderzoeken. Ze studeerden aan de faculteit van 'humaniora' waar men taal, cultuur en geschiedenis studeren.
Purpose	Informeren
Conclusion	De bron is accuraat en zeer relevant voor dit onderzoek. Bronnen rond het leesonderwijs in Zweden was moeilijk te vinden, maar deze sprong er toch uit.

Bron 8: Bron 'leren doe je nooit alleen'.

- Op 't Eynde P. (2004). *Leren doe je nooit alleen: Differentiatie als een sociaal gebeuren. Impuls voor Onderwijsbegeleiding*; 2004; Vol. 35; pp. 4 – 13.

Currency	Publicatiedatum: 2004
Relevance	Op 't Eynde schrijft over de verschillende soorten differentiatie die worden gebruikt. Dit is één van de kaststukken in dit onderzoek. Het is zeer relevant.
Auhority	De auteur is hoofd van Het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Hij heeft veel expertise.
Accuracy	De auteur heeft veel expertise vanuit zijn job.
Purpose	Informereren
Conclusion	De bron is betrouwbaar en bruikbaar.

Bron 9: Boek 'leer ze lezen'.

- Ros, B., Van Gelderen, A., De Gloppe, K., & Van Steensel, R. (2021). *Leer ze lezen. Praktische inzichten uit onderzoek voor leraren basisonderwijs*.
[https://newsroom.didactiefonline.nl/uploads/BOEKEN/tbu leer ze lezen digitale uitgave.pdf](https://newsroom.didactiefonline.nl/uploads/BOEKEN/tbu_leer_ze_lezen_digitale Uitgave.pdf)

Currency	Publicatiedatum: 2021 – De bron is recent.
Relevance	Het boek gaat over leren lezen. Het is een onderzoek voor leerkrachten in het lager onderwijs.
Auhority	Ros studeerde Nederlandse taal- en letterkunde, Van Gelderen heeft expertise in didactiek en de ontwikkeling van taalonderwijs, De Gloppe is een professor aan de universiteit van Groningen en is gespecialiseerd in onder andere taal en onderwijs. Ten slotte is Van steensel een professor aan de universiteit van Amsterdam. Hij is ook gespecialiseerd in lezen. Deze combinatie van mensen creëert een grote expertise rond het onderwerp van dit onderzoek.
Accuracy	Er wordt gerefereerd naar verschillende bronnen. Daarnaast hebben de auteurs een gedeelde specialisatie in dit onderwerp.
Purpose	Informereren
Conclusion	Deze bron was duidelijk, bruikbaar en betrouwbaar. Het gaat over aanvankelijk lezen, wat een groot deel is van dit onderzoek.

Bron 10, 11 en 12: Boek didactiek Nederlands voor de lagere school

- Schiepers, M., Versteden, P., Loman, J., Callebaut, I., Froyen, B., Hebbrecht, J., ... Vansteelandt, I. (2020). *Volop Taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school*. Gent: Owl Press.
- Schiepers, M., Versteden, P., Loman, J., Callebaut, I., Froyen, B., Hebbrecht, J., ... Vansteelandt, I. (2020). *Vaardigheden: lezen., Volop Taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school*. (pp. 153-189) Gent: Owl Press.
- Schiepers, M., Versteden, P., Loman, J., Callebaut, I., Froyen, B., Hebbrecht, J., ... Vansteelandt, I. (2020). *In- en uitzoomen: Technisch lezen en spelling., Volop Taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school*. (pp. 232-264) Gent: Owl Press.

Currency	Publicatiedatum: 2020 – recente bron
Relevance	De bron is gericht op didactiek van het Nederlands, zo ook lezen. Het aanvankelijk lezen is een apart deel in dit boek. Daarnaast wordt dit boek ook gebruikt om toekomstige leerkrachten op te leiden.
Auhority	De auteurs van dit boek zijn onderwijsdeskundigen. Ze spreken uit expertise.
Accuracy	Dit is een educatief boek. Er worden heel wat referenties gemaakt.
Purpose	informereren
Conclusion	De bron is relevant en betrouwbaar. Het is een waardevolle bijdrage aan dit onderzoek

Bron 13, 14 en 15: De website van De Zweedse Nationale Agentschap voor Schoolontwikkeling

- s.N. (2022). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska Grundskolan. Skolverket. Geraadpleegd op 7 juni 2024 via <https://www.skolverket.se/getFile?file=9864>*
- s.N. (2022) *Swedish*. Skolverket. Geraadpleegd op 7 juni 2024 via <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRSVE01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>
- Vinterek, M. & Myndigheten för skolutveckling. (2006). *Individualisering i ett skolsammanhang*. In *Forskning I Fokus*, Nr. 31. <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a6550e1/1553958313016/pdf1844.pdf>

Currency	Publicatiedatum: 2006 en 2022 – De bron van 2006 is niet zo recent meer, toch zijn de beschreven inhouden niet allemaal verouderd en komen deze nog steeds terug in recente bronnen. De bron van 2022 is recent.
Relevance	De bronnen gaan over de leerplandoelen rond Zweeds en daarbij het leren lezen met het Zweedse alfabet. Daarnaast gaat het ook over individualisering of differentiatie in het Zweedse onderwijs. Dit is zeer relevant voor dit onderzoek.
Auhority	De bronnen werden geraadpleegd op de website van De Zweedse Nationale Agentschap voor Schoolontwikkeling. Deze website is de basis voor alle leerkrachten in Zweden. Dit verhoogt de autoriteit van deze bron. Het is een betrouwde organisatie en website.
Accuracy	De bronnen zijn gepubliceerd op de website van De Zweedse Nationale Agentschap voor Schoolontwikkeling. Deze bron zou enkele accurate bronnen publiceren aangezien het de basis is voor vele tot alle Zweedse leerkrachten.
Purpose	Informereren
Conclusion	Deze bronnen zijn bruikbaar om het Zweedse aspect van dit onderzoek te benaderen.

Bron 16: Boek rond differentiatie

- Struyven, K., Gheysens, E., & Griful-Freixenet, J. (2019). *Differentiated Instruction in Teaching and Teacher Education, the DI-Quest Model*. In Springer eBooks (pp. 1–7). https://doi.org/10.1007/978-981-13-1179-6_48-1

Currency	Publicatiedatum: 2019 – De bron is redelijk recent.
Relevance	De bron is gemaakt voor leerkrachten en het onderwijs. Het is relevant voor dit onderzoek want het gaat over differentiatie in de klas en hoe dit wordt toegepast.
Auhority	De auteurs zijn deskundigen. Ze schrijven met ervaring over dit onderwerp.
Accuracy	Dit onderzoek is gebaseerd op grondig onderzoek. Er zijn verschillende referenties.
Purpose	informereren
Conclusion	Het is een relevante bron die kan bijdragen tot het vervolledigen van dit onderzoek.